[א]דרך ביאתך מן הימין מעשר אע"ג דכתיב מעשר דגנך דילך אין דשותפות לא [ב]כתב רחמנא מעשרותיכם אלא מעשר דגנך למאי אתא למעוטי שותפות דעובד כוכבים מתנות אע"ג דכתב רחמנא ונתן איכא למימר יליף נתינה נתינה מראשית הגז מה להלן דשותפות לא אף כאן דשותפות לא [ג]כתב רחמנא [1]מאת זובחי הזבח אלא טעמא דכתב רחמנא מאת זובחי הזבח הא לאו הכי הוה אמינא לילף מראשית הגז אדרבה נילף מתרומה אין ה"נ (א) מאת זובחי הזבח למה לי לכדרבא [ד]דאמר רבא הדין עם הטבח בכורים אע"ג דכתיב [2]ארצך דידך אין דשותפות לא [ה]כתב רחמנא [3]בכורי כל אשר [ו]בארצך אלא ארצך למה לי [ז]למעוטי חוצה לארץ ציצית אע"ג דכתב רחמנא [4]כסותך דידך אין דשותפות לא [ח]כתב רחמנא [5]על כנפי בגדיהם לדורותם ואלא כסותך למה לי לכדרב יהודה [ט]דאמר רב יהודה [י]טלית שאולה פטורה מן הציצית כל שלשים יום מעקה אע"ג דכתב רחמנא [6]לגגך דידך אין דשותפות לא [כ]כתב רחמנא [6]כי יפול הנופל ממנו אלא גגך למאי אתא [ל]למעוטי בתי כנסיות ובתי מדרשות אמר רב ביבי בר אביי ליתנהו להני כללי דתניא בהמת השותפין חייבת בבכורה ור' אלעאי פוטרה מאי טעמא דר' אלעאי דכתיב [7]בקרך וצאנך והא כתיב [8]בקרכם וצאנכם דכולהו ישראל אמר רב חנינא מסורא ליתנהו להני כללי דתניא בהמת השותפין חייבת במתנות ור' אלעאי פוטר מאי טעמא יליף נתינה נתינה מראשית הגז מה להלן דשותפות לא אף כאן דשותפות לא ואי ס"ד בתרומה מיחייב נילף נתינה נתינה מתרומה אלא ש"מ בתרומה נמי פוטר אי מה תרומה בארץ אין בחוצה לארץ לא אף מתנות בארץ אין בחוצה לארץ לא אמר רבי יוסי מנהרביל אין והתניא רבי אלעאי אומר מתנות אין נוהגין אלא בארץ וכן היה [מ]רבי אלעאי אומר ראשית הגז אין נוהג אלא בארץ מאי טעמא דר' אלעאי אמר רבא יליף נתינה נתינה מתרומה מה תרומה בארץ אין בחוצה לארץ לא אף ראשית הגז בארץ אין בחוצה לארץ לא אמר ליה אביי אי מה תרומה טובלת אף ראשית הגז טובלת א"ל אמר קרא [9]וראשית גז צאנך תתן לו אין לך בו אלא מראשיתו ואילך אי מה תרומה חייבים עליה מיתה וחומש אף ראשית הגז חייבים עליו מיתה וחומש אמר קרא [10]ומתו בו ויסף עליו עליו ולא על ראשית הגז בו ולא בראשית הגז אי מה תרומה ראשון ושני אחריה אף ראשית הגז ראשון ושני אחריה אמר קרא ראשית אין לך בו אלא ראשית בלבד אי מה תרומה מחדש על הישן לא אף ראשית הגז מחדש על הישן לא אין והתניא [נ]היו לו שתי רחלות גזז והניח גזז והניח שנים ושלשה שנים אין מצטרפות [ס]הא חמש מצטרפות והתניא אין מצטרפות אלא ש"מ הא דר' אלעאי והא דרבנן אי מה תרומה גדל בחיוב חייב גדל בפטור פטור אף ראשית הגז נמי גדל בחיוב חייב בפטור פטור וגבי תרומה מנלן [ע]דתניא [פ]ישראל שלקח שדה בסוריא מעובד כוכבים עד שלא הביאה שליש חייב משהביאה שליש ר"ע מחייב בתוספת וחכמים פוטרין וכי תימא הכי נמי והתנן הלוקח גז צאן עובד כוכבים פטור מראשית הגז הא צאנו לגוזז חייב מתני'

דלא

דרך ביאתך. לבית אתה קובע מזוזה וכשהוא נכנס לביתו רגליה דימינא עייל ברישא נמצא שהימין בכניסה הוא דרך ביאה: **מתנות.** הזרוע והלחיים והקבה: **וזבחי.** שניה משמע: **אדרבה נילף נתינה מתרומה.** ולא תבעי קרא דהא קולא וחומרא לחומרא מקשינן: **הדין עם הטבח.** בפירקין דלעיל וזובחי אורחיה דקרא הוא: **ארצך.** אשר תביא מארצך ארצך משמע מיעוטא ה)ארצכם לא משמע מיעוטא כולי האי ולא ממעטא חוצה לארץ מיניה דמשמע כל מקום שיש להם ארץ אבל ארצך משמע המיוחדת לך ולא לעובדי כוכבים: **כי יפול הנופל.** כל שראוי ליפול הימנו ואפילו בשותפות: **בתי כנסיות.** שאין חלק לאחד מהן בו שאף לבני עבר הים הוא ועוד שאינו בית דירה: **ליתנהו להני כללי.** דאמר רבא דמודי ר' אלעאי בכל הני דהא תניא דפליג ר' אלעאי בבכורה ולא מרבי לה מבקרכם וצאנכם: **ואמר ר' חנינא מסורא ליתנהו להני כללי.** דרבא דהא תניא דפליג רבי אלעאי במתנות ומדפטר במתנות על כרחך פטר נמי בתרומה דאי ס"ד בתרומה מחייב היכי פטר במתנות א]לייתינהו לחיובא מתרומה הואיל וגמיר גזירה שוה דנתינה נתינה מתרומה דהא אגמרוה דלחומרא אית לן למידן: ט)**אלא ש"מ בתרומה נמי פטור.** דדייק דגנך והדר יליף מתנות או מתרומה או מראשית הגז בנתינה נתינה (ב): ב]**אי מה.** כיון דמתרומה יליף רבי אלעאי לראשית הגז דאמרן לעיל שותפות דעובד כוכבים נפקא ליה מרישיה דקרא אי מה תרומה בחו"ל לא אף ראשית הגז בחו"ל לא דבפ"ק דקדושין (דף לו:) קי"ל כל מצוה שאינה תלויה בארץ נוהגת בין בארץ בין בחו"ל דיליף מעבודת כוכבים שהיא חובת הגוף ונוהגת בכל מקום אבל חובת קרקע אינה נוהגת אלא בארץ: **מנהרביל.** שם מקום: **אין.** ודאי ג]: **והשניה.** בניחותא: **תרומה טובלת.** אוסרת משום טבל דכתיב י) אשר ירימו בעתידים ליתרם הכתוב מדבר באלו הן הנשרפין (סנהדרין דף פג.): **אין לך בו אלא מראשיתו ואילך.** משהופרש ונעשה ראשית הוא שלו אבל מעיקרא כ)אין לו אלא שם אחד דהאי ראשית קרא יתירא הוא ומראשית דלעיל סמיך והוה ליה למכתב וגז צאנך: **מיתה.** זר האוכלה במזיד: **חומש.** בשוגג: **ראשון ושני.** מעשר ראשון ומעשר שני: **אין לך אלא ראשיתו.** אין לך נתינה אחרת להפריש ממנו מדלא כתב ומגז צאנך ש"מ מתנה ראשונה בלבד אתא ראשית לאשמועי': **תרומה מחדש על הישן לא.** דכתיב היוצא השדה שנה שנה (דברים יד): **היו לו שתי רחלות גזז.** שנה זו והניח: **גזז.** שניה והניח עד שהיו לו חמש גיזים אין מצטרפות דאגיזים של חמש צאן קפיד רחמנא והא לית ליה: **הא חמש מצטרפות.** אם היו לו חמש צאן וגוזז השתים בשנה זו ושלש בשנה שניה דהשתא איכא גיזים של חמש צאן מצטרפות ואף על גב דחדש וישן הוא: **והשניה.** אידך דאפילו חמש אין מצטרפות קשיין אהדדי: **אלא לאו שמע מינה.** בהא נמי פליגי רבי אלעאי ורבנן לרבי אלעאי דמקיש גז לתרומה אין מצטרפות ולרבנן מצטרפות. כל הני קושייתא לרבי אלעאי: **הגדל בחיוב.** כגון ישראל שלקח שדה מן העובד כוכבים כדמפרש לקמיה: **הגדל בפטור.** ביד עובד כוכבים: **בחיוב.** לאחר שבאו ביד ישראל: **בסוריא.** ארם צובה שכבשה דוד ולא שמיה כבוש ולא חלה בה קדושת הארץ וקלה קדושתה ויש קנין לעובד כוכבים להפקיע מיד מעשר לפיכך אין ישראל חייב לעשר אלא על התוספת השני שלישים שגדלו אצלו טבל וחולין מעורבין אבל בארץ ישראל מעשר על הכל שאין קנין לעובד כוכבים בה להפקיע מן המעשר [גיטין מז.] וחכמים פוטרין דכיון שהביאה שליש ביד עובד כוכבים כאילו נגמרה כולה בידו דקיימא לן (ר"ה יב: יג.) תבואה בתר שליש אזלא: **וכי תימא הכי נמי.** דהגדל ביד עובד כוכבים פטור מראשית הגז אפילו בא ליד ישראל: **הלוקח גז צאנו של עובד כוכבים.** קודם שנגזזה: **פטור מראשית הגז.** דצאנך בעינן ולא גיזותיך והכא לאו צאנו דישראל הוא: **הא צאנו לגוזז.** לקח וקנה עדרו של עובד כוכבים כשהיא עומדת לגוז הואיל והכל שלו וקרינא ביה צאנך: **חייב.** ואף על פי שגדלו הגיזים אצל עובד כוכבים:

דלא

ביתך דרך ביאתך. תימה אמאי לא אמר שותפות דעובד כוכבים כדקאמר בכל הני דלעיל: **אלא ארצך** ל"ל למעוטי חו"ל. אע"ג דמצוה התלויה בארץ היא מכל מקום אצטריך למעוטי משום דאתקש לבשר נאלג בחד קרא. רשב"ם:

אי מה תרומה חייבין עליה מיתה וחומש כו'. ואע"ג דבראשית הגז לא שייכא ביה אכילה ואין בתרומה חומש אלא באכילתה הנאת ראשית ד] היא אכילתה:

ס)**אף** ראשית הגז ששיריה נכרין. תימה מנלן דבעינן ששיריה נכרין אי מדכתיב ראשית בראשית הגז נמי כתיב ראשית ומה צריך למילף מתרומה ויש לומר דהא דבעינן בתרומה שיריה נכרים משום דילפינן תרומה מחלה דחלה נקראת תרומה ובחלה כתיב מראשית דמשמע ולא כל ראשית:

מסורת הש"ס

א) לעיל קלב., ב) [ע"ל כאלכס], ג) לעיל קי. מנחות מד., ד) [לקמן קלח:], ה) [תוספתא פי"י ה"ו], ו) גיטין מז., ז) [יבמות מ.], ח) [ע"ל אלכס], ט) עיין רש"ל ומש"א, י) [ויקרא כב], כ) אין לו שם אחר כל"ל רי"מ, ל) [ועי' היטב תוס' מנחות מד. ד"ה טלית], מ) [שייך לע"ב],

◆

תורה אור השלם

1. וְזֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַכֹּהֲנִים מֵאֵת הָעָם מֵאֵת זֹבְחֵי הַזֶּבַח אִם שׁוֹר אִם שֶׂה וְנָתַן לַכֹּהֵן הַזְּרֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה: דברים יח ג
2. וְלָקַחְתָּ מֵרֵאשִׁית כָּל פְּרִי הָאֲדָמָה אֲשֶׁר תָּבִיא מֵאַרְצְךָ אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ וְשַׂמְתָּ בַטֶּנֶא וְהָלַכְתָּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים כו ב
3. בִּכּוּרֵי כָּל אֲשֶׁר בְּאַרְצָם אֲשֶׁר יָבִיאוּ לַייָ לְךָ יִהְיֶה כָּל טָהוֹר בְּבֵיתְךָ יֹאכְלֶנּוּ: במדבר יח יג
4. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יב
5. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִת עַל כַּנְפֵי בִגְדֵיהֶם לְדֹרֹתָם וְנָתְנוּ עַל צִיצִת הַכָּנָף פְּתִיל תְּכֵלֶת: במדבר טו לח
6. כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ: דברים כב ח
7. וְאָכַלְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם מַעְשַׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וּבְכֹרֹת בְּקָרְךָ וְצֹאנֶךָ לְמַעַן תִּלְמַד לְיִרְאָה אֶת יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל הַיָּמִים: דברים יד כג
8. וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה עֹלֹתֵיכֶם וְזִבְחֵיכֶם וְאֵת מַעְשְׂרֹתֵיכֶם וְאֵת תְּרוּמַת יֶדְכֶם וְנִדְרֵיכֶם וְנִדְבֹתֵיכֶם וּבְכֹרֹת בְּקַרְכֶם וְצֹאנְכֶם: דברים יב ו
9. רֵאשִׁית דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וְיִצְהָרֶךָ וְרֵאשִׁית גֵּז צֹאנְךָ תִּתֶּן לּוֹ: דברים יח ד
10. וְשָׁמְרוּ אֶת מִשְׁמַרְתִּי וְלֹא יִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ אֲנִי יְיָ מְקַדְּשָׁם: ויקרא כב ט וְאִישׁ כִּי יֹאכַל קֹדֶשׁ בִּשְׁגָגָה וְיָסַף חֲמִשִׁיתוֹ עָלָיו וְנָתַן לַכֹּהֵן אֶת הַקֹּדֶשׁ: ויקרא כב יד

עין משפט נר מצוה

טו א מיי' פ"ו מהלכות תפלין הל' יג סמג עשין כג טוש"ע י"ד סי' רפט סעיף ג:

טז ב מיי' פ"ד מהלכות תרומות הל' א טוש"ע י"ד סי' שלא סעיף לה:

יז ג מיי' פ"י מהלכות בכורים הל' יד סמג עשין קמג טוש"ע שם סי' שלג סעיף י:

יח ד מיי' פ"ג שם הל' א סמג עשין קמג:

יט ה מיי' שם הל' א ע"ש:

כ ו מיי' פ"ג מהלכות ציצית הל' ד סמג עשין כו טוש"ע או"ח סי' יד סעיף ה:

כא ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג:

כב ח ט מיי' פי"א מהל' רוצח הל' ג סמג עשין עט טוש"ע ח"מ סי' תכז סעיף ג:

כג י מיי' פ"י מהלכות בכורים הל' טו סמג עשין קמג טוש"ע י"ד סי' שלג סעיף יג ופסק דניחן תיכן:

כד כ מיי' פ"א מהל' תרומות הל' יח:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אין ה"נ אלא מאת זובחי: (ב) רש"י ד"ה אלא ש"מ וכו' בנתינה נתינה או כיון דמתרומה יליף ר' אלעאי לראשית הגז כדאמרן לעיל למעוטי שותפות דעובד כוכבים דנפקא ליה מרישי' דקרא ה"נ יליף לתרומה מראשית הגז מסיפי' דקרא הס"ד ואח"כ מה"ד אי מה תרומה:

◆

מוסף רש"י

דרך ביאתך. לימין כניסתו לבית ולא מימין יציאתו (יומא יא: וכעי"ז מנחות לד.). הדין עם הטבח. דינו של כהן לתבוע מן הטבח המתנות ואע"פ שאין הבהמה של טבח אלא משל אחרים (לעיל קלב.).

◆

שיטה מקובצת

א] היכי פטר במתנות נילפינהו לחיובא מתרומה: ב] אי מה כיון דמתרומה יליף ר' אלעאי וכו'. נ"ב נ"א בפירש"י כתיבת יד אי מה תרומה בחו"ל לא אף ראשית הגז בחו"ל לא כיון דאמרת דאי ס"ד בתרומה נמי חייב לילף נתינה נתינה מתרומה מכלל דכל היכא דמצי יליף מתרומה לא שביק תרומה ויליף מראשית הגז אי מה וכו'. ע"כ מצאתי בפי' אחר מרש"י ז"ל כ"י וצ"ע: ג] אין ודאי פטור: ד] הנאת ראשית הגז היא אכילתה: